

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA

Taryba kartu su Europos Parlamentu priima Europos Sąjungos teisės aktus – reglamentus ir direktyvas – ir rengia sprendimus bei neprivalomas rekomendacijas. Pagal savo kompetenciją ir atsižvelgdama į teisės akto, kuriam priimti reikalingas jos pritarimas, teisinį pagrindą ji priima sprendimus paprastos daugumos, kvalifikuotos daugumos pritarimu arba vieningai.

TEISINIS PAGRINDAS

Priklausydama Europos Sąjungos bendrai institucinei struktūrai, Taryba naudojasi galiomis, kurios jai suteiktos pagal Europos Sąjungos sutarties (toliau – ES sutartis) 16 straipsnį ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 237–243 straipsnius.

VAIDMUO

A. Teisės aktai

Remdamasi Komisijos pateiktais pasiūlymais ir laikydamosi SESV 294 straipsnyje (įprasta teisėkūros procedūra) nustatytos tvarkos, Taryba kartu su Europos Parlamentu arba viena, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu, priima ES teisės aktus (reglamentus ir direktyvas) (žr. [1.2.3.](#)). Taryba taip pat priima tam tikrus sprendimus ir neprivalomas rekomendacijas (SESV 288 straipsnis) ir skelbia rezoliucijas. Taryba ir Parlamentas nustato su įgyvendinimo įgaliojimų vykdymo funkcija, kuri priskirta Komisijai ar palikta pačiai Tarybai, susijusius reikalavimus (SESV 291 straipsnio 3 dalis).

B. Biudžetas:

Taryba yra viena iš dviejų biudžeto valdymo institucijų. Kita – Parlamentas. Abi šios institucijos tvirtina Europos Sąjungos biudžetą (žr. [1.2.5.](#)). Be to, Taryba, spręsdama vieningai pagal specialią teisėkūros procedūrą, priima sprendimus, nustatančius nuostatas, susijusias su ES nuosavų išteklių sistema ir su daugiamete finansine programa (SESV 311 ir 312 straipsniai). Pastaruoju atveju Parlamentas turi duoti pritarimą, patvirtintą jį sudarančių narių daugumos. Naujausią daugiametę finansinę programą (2014–2020 m.) Parlamentas priėmė 2013 m. lapkričio mėn. Taryba dalijasi Europos Sąjungos biudžeto II skirsniu (Finansinio reglamento 43 straipsnio b punktas) su Europos Vadovų Taryba, nors jos yra dvi atskiros institucijos.

C. Kiti įgaliojimai

1. Tarptautiniai susitarimai

Taryba sudaro Europos Sąjungos tarptautinius susitarimus, dėl kurių derasi Komisija ir kuriems daugeliu atvejų būtinas Europos Parlamento pritarimas (SESV 218 straipsnio 6 dalis).

2. Skyrimas eiti pareigas

Taryba kvalifikuota balsų dauguma (nuo Nicos sutarties įsigaliojimo) skiria Audito Rūmų, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto bei Regionų komiteto narius.

3. Ekonominė politika

Taryba koordinuoja valstybių narių ekonominę politiką (SESV 121 straipsnis) ir, nepažeisdama Europos Centrinio Banko įgaliojimų, priima politinius sprendimus pinigų politikos klausimais. Tam tikros taisyklės taikomos Euro grupės šalims narėms. Šios šalys renka pirmininką dvejų su puse metų kadencijai (SESV 136 ir 137 straipsniai). Paprastai Euro grupei priklausančių valstybių finansų ministrai susirenka Ekonomikos ir finansų reikalų tarybos susitikimo išvakarėse.

Taryba, įgyvendindama Europos semestrą, taip pat atlieka tam tikras ekonomikos valdymo funkcijas. Ciklo pradžioje, rudenį, remdamasi metine augimo apžvalga, ji išnagrinėja konkrečias euro zonai skirtas rekomendacijas, o vėliau, birželį ir liepą, Europos Vadovų Tarybai patvirtinus, priima atskiroms valstybėms taikomas rekomendacijas.

SESV 136 straipsnis buvo iš dalies pakeistas Europos Vadovų Tarybos sprendimu 2011/199/ES ir įsigaliojo 2013 m. gegužės 1 d., po to, kai jį ratifikavo visos valstybės narės. Dabar šis straipsnis yra stabilumo mechanizmų, pavyzdžiui, Europos stabilumo mechanizmo (ESM), teisinis pagrindas (žr. [2.6.8.](#)).

4. Bendra užsienio ir saugumo politika (žr. [5.1.1](#) ir [5.1.2](#))

Pagal Lisabonos sutartį Europos Sąjungai, kuri pakeitė Europos bendriją, suteiktas teisinis subjektiškumas. Pagal naująją Sutartį panaikinama trijų ramsčių sistema. Šiuo metu teisingumo ir vidaus reikalai yra visiškai integruota ES veiklos sritis, kurioje beveik visada taikoma įprasta teisėkūros procedūra. Tačiau užsienio ir gynybos politikos klausimais Taryba, priimdama bendrąsias pozicijas ir tvirtindama bendruosius veiksmus arba rengdama konvencijas, ir toliau veikia laikydamasi tam tikrų šios srities taisyklių.

Buvusi trejeto sistema pakeista nauja sistema: dabar, nuolat pirmininkaujant Sąjungos vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai, Užsienio reikalų taryba glaudžiai bendradarbiauja su Komisija. Jai padeda Tarybos generalinis sekretoriatas ir Europos išorės veikslių tarnyba.

ORGANIZACIJA

A. Sudėtis

1. Nariai

Tarybą sudaro po vieną kiekvienos valstybės narės ministro lygio atstovą, kuris gali priimti įsipareigojimus savo valstybės narės vyriausybės vardu (ES sutarties 16 straipsnio 2 dalis).

2. Pirmininkaujanti valstybė narė

Išskyrus Užsienio reikalų tarybą, Tarybai pirmininkauja Europos Sąjungai pirmininkaujančios valstybės narės atstovas. Pirmininkaujanti valstybė narė keičiasi kas šešis mėnesius Tarybos vieningai nustatyta tvarka (ES sutarties 16 straipsnio 9 dalis). Visų sudėčių Tarybai, išskyrus Užsienio reikalų tarybą, po 18 mėnesių pirmininkauja iš anksto nustatytų trijų valstybių narių grupės – kiekviena grupės narė paeiliui pirmininkauja po 6 mėnesius.

Per kitus penkerius metus bus pirmininkaujama tokia tvarka: 2019 m. antrą pusmetį – Suomija, 2020 m. – Kroatija ir Vokietija, 2021 m. Portugalija ir Slovėnija, 2022 m. – Prancūzija ir Čekija, 2023 m. – Švedija ir Ispanija. Europos Vadovų Taryba turi teisę keisti pirmininkavimo tvarką (SESV 236 straipsnio b punktas).

3. Parengiamieji organai

Iš valstybių narių nuolatinių atstovų sudarytas komitetas (COREPER) rengia Tarybos darbą ir atlieka Tarybos jam pavestas užduotis (SESV 240 straipsnis). Šiam komitetui rotacijos tvarka pirmininkauja Bendrųjų reikalų tarybai pirmininkaujančios valstybės narės atstovas. Tačiau Užsienio ir saugumo politikos komitetui, kuris stebi tarptautinę padėtį bendros užsienio ir saugumo politikos srityje, pirmininkauja Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio Sąjungos užsienio reikalams ir saugumo politikai atstovas.

Nuolatinių atstovų komitetas renkasi kiekvieną savaitę, kad parengtų Tarybos darbą ir koordinuotų veiklą, susijusią su bendro sprendimo procedūra, vykdoma kartu su Europos Parlamentu. Jis suskirstytas į dvi grupes: COREPER I, sudarytą iš nuolatinių atstovų pavaduotojų ir parengiantį darbus, susijusius labiau techninėmis sritimis, tarp kurių yra žemės ūkis, užimtumas, švietimas ir aplinka, ir COREPER II, sprendžiantį labiau aukštosios politikos, t. y. užsienio reikalų, ekonominių ir pinigų reikalų bei teisingumo ir vidaus reikalų, klausimus. Nuolatinių atstovų komitetui parengiamuosius darbus padeda atlikti apie dešimt komitetų ir apie šimtas specializuotų darbo grupių.

B. Veikla

Atsižvelgdama į tai, kuriai sričiai priklauso svarstomas klausimas, Taryba priima sprendimus paprasta balsų dauguma, kvalifikuota balsų dauguma arba vieningai (žr. [1.2.3](#) ir [1.2.4](#)). Taryba posėdžiauja viešai, kai svarsto teisėkūros procedūra priimamų aktų projektus (ES sutarties 16 straipsnio 8 dalis). Tarybos generalinį sekretorių skiria Taryba, taikydama SESV 240 straipsnį. Tarybos posėdžiai vyksta Briuselyje, bet kartais ir Liuksemburge (balandžio, birželio ir spalio mėn. sesijos). Šiuo metu yra dešimt Tarybos sudėčių, iš kurių trys susitinka reguliariai (Bendrųjų reikalų taryba, Užsienio reikalų taryba ir Ekonomikos ir finansų reikalų taryba (ECOFIN)).

1. Paprasta balsų dauguma

Balsuojant paprasta balsų dauguma laikoma, kad sprendimas priimtas, kai daugiau narių balsuoja už, nei prieš. Kiekvienas Tarybos narys turi vieną balsą. Balsavimo pagal paprastosios balsų daugumos taisyklę tvarka taikoma tada, kai Sutartyje nenustatyta kitaip (SESV 238 straipsnio 1 dalis). Taigi tai yra nustatytas sprendimų priėmimo būdas. Tačiau iš tiesų jis taikomas priimant tik nedaugelio rūšių sprendimus: dėl Tarybos darbo tvarkos taisyklių, Tarybos generalinio sekretoriato darbo organizavimo ir Sutartyje numatytų komitetų veiklą reglamentuojančių taisyklių.

2. Kvalifikuota balsų dauguma

a. Mechanizmas

Daugeliu atvejų Sutartyje reikalaujama sprendimus priimti kvalifikuota balsų dauguma, t. y. didesniu balsų skaičiumi nei paprasta dauguma. Šiuo atveju balsavimo teisės nevienodos. Kiekviena šalis turi tam tikrą balsų skaičių, kuris nustatomas pagal jos gyventojų skaičių (EB steigimo sutarties 205 straipsnio 2 dalis ir nuo 2014 m. lapkričio mėn. pradėtas taikyti SESV 238 straipsnis). 2007 m. sausio 1 d. pradėta taikyti nauja balsų paskirstymo tvarka ir sprendimas laikomas priimtu kvalifikuota balsų dauguma, jei už sprendimą atiduodama mažiausiai 260 balsų iš 352 (73,86 proc.), sprendimui pritaria dauguma valstybių narių, kurių gyventojų skaičius kartu sudaro bent 62 proc. bendro Sąjungos gyventojų skaičiaus (į šį kriterijų atsižvelgiama tada, kai to paprašo kuri nors valstybė narė).

Pagal Lisabonos sutartį panaikinta balsų paskirstymo sistema ir vadovaujamosi tik dvigubos daugumos taisykle (55 proc. (72 proc., jei pasiūlymą pateikia ne Komisija ar Sąjungos vyriausiasis įgaliotinis), t. y. ne mažiau kaip šešiolika (arba dvidešimt vienas, jei pasiūlymas pateiktas ne Komisijos ar Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio iniciatyva) Tarybos narių, atstovaujančių ne mažiau kaip 65 proc. Sąjungos gyventojų). Naujoji sistema taikoma nuo 2014 m. lapkričio 1 d.

b. Taikymo sritis

Pagal Lisabonos sutartį sprendimų priėmimo kvalifikuota balsų dauguma tvarkos taikymo sritis buvo išplėsta. Balsavimas kvalifikuota balsų dauguma pradėtas taikyti arba tokio balsavimo taikymas išplėstas 68 teisiniais pagrindais grindžiamose srityse (daugelis šių sričių anksčiau priklausė trečiajam ramsčiui). Sprendimas priimamas kvalifikuota balsų dauguma taip pat skiriant Komisijos pirmininką ir jos narius, Audito Rūmų, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto bei Regionų komiteto narius (žr. [1.2.3.](#) ir [1.2.4.](#)).

3. Vieningas sprendimas

Pagal Sutartį vieningai turi būti priimami sprendimai tik keliose srityse, tačiau šios sritys priskiriamos svarbiausioms (mokesčių, socialinės politikos ir kt. sritys). Vieningumo reikalavimas buvo paliktas Lisabonos sutartyje. Tačiau ES sutarties 48 straipsnio 7 dalyje numatyta nuostata dėl pereigos, pagal kurią Tarybai sudaroma galimybė sprendimus tam tikrais klausimais priimti ne vieningai, o kvalifikuota balsų dauguma. Be to, Taryba gali (vieningai) nuspręsti išplėsti kvalifikuotos balsų daugumos procedūros

taikymo sritį ir ją taikyti tam tikroms politikos sritims (pavyzdžiui, SESV 81 straipsnio 3 dalis dėl tarpvalstybinio pobūdžio šeimos teisės).

Paprastai Taryba siekia balsuoti vieningai net ir tada, kai tai nebūtina. Pirmenybė tokiam balsavimui teikiama nuo 1966 m. pasiekto vadinamojo Liuksemburgo kompromiso, kuriuo užbaigtas Prancūzijos ir kitų valstybių narių nesutarimas, kilęs dėl to, kad priimant tam tikrus sprendimus Prancūzija atsisakė nuo vieningo balsavimo pereiti prie kvalifikuotos balsų daugumos. Kompromiso tekste sakoma: „Kai priimami sprendimai dėl Komisijos pasiūlymų, kurių priėmimui reikia balsų daugumos, ir šie sprendimai yra tiesiogiai susiję su svarbiais vienos šalies (ar daugiau šalių) interesais, Tarybos nariai sieks per tinkamą laiką sudaryti susitarimą, kuriam pritartų visi Tarybos nariai ir kuriuo būtų atsižvelgiama į visų Tarybos narių ir Bendrijos interesus.“

Panaši išeitis buvo rasta 1994 m., kai buvo pasiektas vadinamasis Janinos kompromisas siekiant apsaugoti valstybes nares, kurių skaičius beveik pasiekia blokuojančią mažumą. Pagal šį susitarimą numatyta, kad jei šios šalys pareiškė ketinimą prieštarauti Tarybai priimant sprendimą kvalifikuota balsų dauguma; Taryba turėtų daryti viską, ką gali, kad per tinkamą laiką būtų pasiektas didžiąją valstybių narių dalį tenkinantis susitarimas.

Panašus sprendimas rastas neseniai numachių galimybę nukelti naujos dvigubos daugumos sistemos taikymo pradžią iš 2014 m. į 2017 m. kovo 31 d., juo remdamasi valstybė narė turi galimybę prašyti taikyti Nicos sutartyje įrašytą senąją kvalifikuotos daugumos taisyklę (žr. [1.2.3](#)).

Eeva Pavy
05/2019

